

DECEMBER.

Wij zijn, terecht, vol bewondering voor de herfstkleuren. Maar nu willen we toch ook eens acht geven op het kleurenspeel, dat de winter vertoont.

De meeste boomen en struiken hebben hun bladeren verloren. Sommige eiken, beuken, haagbeuken, voornamelijk hakhout, behouden nog lang hun dor, ritselend loover. Dat valt af, geheel op normale manier in Maart en April. Jeugdige figuren van Meidoorn en Kardinaalsmuts probeeren nog door te groeien en moeten het bezuren bij de eerste strenge vorst, die de nog niet verhoude eindloot vernielt. Hulst en de andere „altijdgroenen” blijven gewoon in blad, hebben echter toch een jaargang verloren.

Maar overigens zijn onze bladdragende boomen en struiken kaal en staan zij volgens Guido Gezelle als een schooiersbende in winterdaagsche ellende. Dat heeft hij zeker gedicht nadat hij zwaar verkouden op een laten mistigen Februari-namiddag langs een kleiweg met diepe natte wagensporen huiswaarts sukkelde.

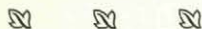
Hoe heel anders kan het zijn. Een laag winterzonnetje straalt over de wijde beboschte duinvallei. De witte berkenstammen blinken hier en daar uit tusschen hun dicht takkenwerk, reeds prijkend in het fraaie blauwig purper, dat dag aan dag intenser zal worden. Uit de berken verheffen zich de hooge massa's der Zwarte Populieren en wij verwonderen ons voor de zoo-veelste maal er over, hoe zij toch aan dien donkeren naam gekomen zijn. Want zij stralen daar in helder stroogeel tegen de blauwe lucht en als we ze van nabij bezien, dan blijkt dat de kleur der jongste twijgen te zijn. De oudere trekken meer in grijs, maar licht blijven ze altijd. Glanzig bruin steken de espen tegen de populieren en berken af, ruig door hun dikke knoppen. In de laagte komen eerst de donkere massa's van de ligusters en daarvoor wijd en zijd de kruipwilgen, sommige met groene twijgen, andere met paarse, oranje tot bijna rood toe. De duindoornmassa's zijn grijsgrauw, maar dichterbij verheugen we ons aan het prachtige brons van de knoppen.

Zoo is het ook met de eiken: glinsterend grijs, hier en daar groenig van onrijpe, de knoppen warm bruin, tot oranje toe, klein of groot, maar altijd met die aardige opeenhoopingen aan het eind van de takken. De beuken naar het paarse trekkend, maar nog niet zoo sterk als de berken, de linden reeds met het aanloopje naar rood, dat sterker wordt naarmate het jaargetijde vordert. Het afgestorven loof van de adelaarsvarens is grijs met flitsen van bruin en oranje en er liggen hier en daar nog bonte bramentwijgen over. Sommige van die bramen zouden we haast tot de altijdgroene mogen rekenen.

Hoe kleurig zijn de mosvlakten: het heldergroene pinmos op de zandverstuivingen, het donkere haarmos aan den boschrand, de nog donkerder plakken van leermos en de teere blauwgrijze zachtgetinte rendiermosmassa's, hier en daar opgevroolijkt door spikkelig rood van zijn eigen bloei of helder lakrood en glanzig groen van de bekermosjes.

Alleen als het hard vriest, wordt de weide bleek. Het wintergraan steekt met smaragdgroen helder af tegen het purperig blauw van de akkers, die wel geploegd werden maar braak bleven liggen en het groen-groen knollenland prijkt in zijn gebladerte met alle kleuren van den regenboog. Onder de heggen is het ook groen en bont van allerlei kiemplantjes en van voorbarig goed, dat het er alvast maar op waagt, ofschoon Maart hun eigenlijke tijd is.

JAC. P. THIJSSE.

BOEKBESPREKING.

Flitsende Vinnen. Een Album van de Nederlandsche Zoetwatervisschen. Tekst door A. J. L.

LOOYEN, voorwoord van Mr. J. C. A. v. d. MORTEL, plaatjes en illustratie door A. BEEFTINK.

Uitgave van Ringers Cacao- en Chocolade Fabrieken, Rotterdam, Alkmaar.

Een album geheel in den trant van de Verkade's albums, volkomen daar op gelijkend wat be-

treft formaat, indeeling en techniek van album en plaatjes, maar dat ook in alle opzichten — wat tegenwoordig nog al iets zeggen wil — de vergelijking met de beste der Verkade's albums glansrijk zal kunnen doorstaan.

Een verschil is de nadrukkelijke tendens, meteen al duidelijk uitgesproken in den titel en het eerste hoofdstuk, zoowel als in het voorwoord door den voorzitter der Ned. Heidemaatschappij: belangstelling en sympathie te wekken voor de zoetwatervisscherij als oeroud, maar thans noodlijdend Nederlandsch bedrijf.

Het album is eigenlijk een gemeenschappelijke uitgave van de Fa. Ringers en de Ned. Heidemaatschappij als vertegenwoordigster van de Nederlandsche Zoetwatervisscherij. Het is echter daardoor voor ons „vrije” natuurliefhebbers volstrekt niet minder welkom als zeer fraai geïllustreerd en goedkoop leerleesboek ter grondige en gedegen kennismaking met de levenswijze van alle soorten onzer zoetwatervisschen en zoetwatervisschers.

Technische bijzonderheden omtrent de visscherij zijn toch volstrekt niet te uitvoerig behandeld, we leeren meer van de techniek der vischkweekerij dan van de vangstmethoden en dat tot ons genoegen.

Bijzonder te waardeeren is de zeer sympathieke ruime opvatting, waarmede nut en schade van de vischetende vogels tegenover elkaar worden gesteld, zelfs van de ergste vischroovers, reiger, ijsvogel, vischarend; schade vooral ook door het overbrengen van bepaalde soorten van vischparasieten en ernstige ziekten, nut door het uitschiffen van de zieke, zwakke en gebrekkige exemplaren uit de kunstmatige kweek of natuurlijke teelt.

Zoowel het van ouds bekende recept, het didactische vraaggesprek tusschen den stadsjongen en den visscher, bij wien hij logeert, als de succesdroom van den hengelaar worden toegepast, maar beide slechts in een enkel hoofdstuk, om den verhaaltrant te varieeren.

Van de plaatjes zijn de visschenportretten zeker het meest te roemen; betere afbeeldingen van alle Nederlandsche zoetwatervisschen, ook de geïmporteerde soorten voor siervischvijvers, geloof ik niet, dat er te vinden zijn. Ook de waterlandschappen en visscherij-tafereeltjes doen het heel mooi, verscheidene geven werkelijk een prachtige stemming en sfeer.

Minder geslaagd vind ik de planten-afbeeldingen: te plat en uitgeknipt uit hun omgeving lijken die. Ook de vogels en de kleinere waterdieren zijn wel goed in kleur, maar niet levend. Van de ijsvogel op de fraaie titelplaat geldt helaas, wat de schrijver zelf op bladz. 27 zegt van sommige vogelafbeeldingen: „als geprepareerd museumbezit met glazen oogen in ongelukkig stijve houding”.

De zwarte vignetten en crayon-figuren zijn juist weer bijzonder goed levend en zelfs vol actie.
J. HEIMANS.

J. RODENBURG: *De Grenzen van het Gooi*, een historisch-geografische verkenning. (Rozenbeek en Deneman's Uitgeversbedrijf, Hilversum. 42 pp., prijs f 1,25).

Dit is een van de aardigste boekjes, die ik in de laatste jaren in handen heb gekregen. Het heeft een half uur geduurd eer ik het opende, want het omslag alleen boeit je al dadelijk: een oude kaart van het Gooi, zooals het zich uitstreckte van de Zuiderzee tot de Zwaluwenberg (limietscheiding van Gooyland en 't Stigt) en van Eemnes tot het Naardermeer. De kaart is opgedragen aan den Weledelgestrengste Heere Mr Henrick Bicker, Schepen der Stad Amsterdam en Advocaat Fiscaal ter Admiraliteit aldaar. Maar hij had zijn buitenplaats op 's Graveland, waar nu ons „natuurmonument” Hilverbeek ligt.

De heer Rodenburg heeft het nu bestaan, de grenzen van dat Gooyland heelemaal af te wandelen en te speuren naar grenspaaltjes en andere sporen van het verleden en met open oog voor en goede kennis van de geologische gesteldheid van dit landschap, dat zijn ondergang nabij leek, maar thans dank zij grootsche natuurbeschermingsmaatregelen naar wij hopen een heerlijk bezit zal blijven voor ons volk en vooral voor het volk van Amsterdam, dat reeds in de zeventiende eeuw zoo goed den weg hierheen heeft gevonden.

Het blijve ons mooie wandeloord. De heer Rodenburg doet ons een heel aardige manier van wandelen aan de hand. Ik hoop, dat zijn boek de eerbied voor het Gooi zal bevorderen en allen die op het gebied van natuurbescherming daar iets te doen en te zeggen hebben, moge aansporen, om het beeld zoo zuiver mogelijk te houden en het niet te vertroebelen door onberaden graverij en planterij. En wat een heerlijke aansporing tot echt „wandelen”. JAC. P. TH.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Vuurtorens en Vogelbescherming. In den loop van het vorige jaar werd de vuurtoren te Westhoofd (Goeree) aan het electrisch net aangesloten en bovendien werd de lichtbron aanzienlijk versterkt. Deze veranderingen waren van grooten invloed op de trekvogels; het aantal aangevlogen vogels was na voltooiing van het werk veel grooter dan voorheen.

De Nederlandsche Vereeniging tot Bescherming van Vogels heeft thans, met medewerking van den Technischen Dienst van 's Rijks Kustverlichting, ook aan dezen vuurtoren een installatie laten aanbrengen ter bescherming van de trekkende vogels, welke installatie onlangs gereed gekomen is. Reeds eerder werden andere vuurtorens op dezelfde wijze van zulk een inrichting voorzien, nl. die te Westkappelle, te Eyerland (Texel) op Terschelling, op Ameland en op Schiermonnikoog.

Santpoort, 13 Oct. '38.

J. DRIJVER.

Een wonderlijke vondst. „Daar is iemand met een wonderlijk beest, een beest met lange nagels, waarover hij graag wat bijzonderheden wil weten”, zoo werd mij vanmorgen een be-zoeker van het Rijksherbarium aangekondigd. „Maar dan moet hij op het Museum zijn”, was direct mijn antwoord, „op het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie”. Tegelijkertijd was echter mijn nieuwsgierigheid geprikkeld; ik wilde dat dier ook wel eens zien. En ziet, het langgenagelde gedierte bleek heelemaal niet van dierlijken, doch van plantaardigen aard te zijn. Het was het binnenste deel van een vrucht van een *Proboscidea*-soort, een plantengeslacht, dat voorkomt in tropisch en subtropisch Amerika en dat behoort tot de familie der *Martyniaceae*, die systematisch in de nabijheid van de *Gesneriaceae* en de *Scrophulariaceae* staan. De brenger bleek een visscher uit Leiderdorp te zijn, die, wonderlijk genoeg, het ding in zijn netten had gekregen, toen hij aan het visschen was in een van de weteringen bij zijn woonplaats. Hoe het daar gekomen is, zal wel een raadsel blijven; vermoedelijk wel weggeworpen door iemand, die het als curiositeit bewaard had, maar het op den duur toch te stekelig vond.

Die *Proboscidea*'s zijn kruidachtige, nogal sterk behaarde planten met liggende stengels, met groote, breed-eironde, stompe, meest verspreid staande bladeren, die een gaven of gegolfden rand hebben en met groote klokvormige, min of meer tweelippige bloemen, die wit of rose van kleur zijn, met gele of paarse vlekken. Meeldraden zijn er vier. Hun vruchten hebben een wand, die uit twee lagen bestaat; de buitenste laag laat gemakkelijk los; de binnenste is veel harder en erg stekelig en loopt uit in een langen snavel, die als de basis van den stijl moet worden opgevat. Bij rijpheid springt de vrucht over de geheele lengte open en ook de snavel split in twee stukken, in de lange „nagels”, die op bijgaande afbeelding duidelijk uitkomen.

Leiden, 11 October 1938.

Dr. S. J. v. OOSTSTROOM.

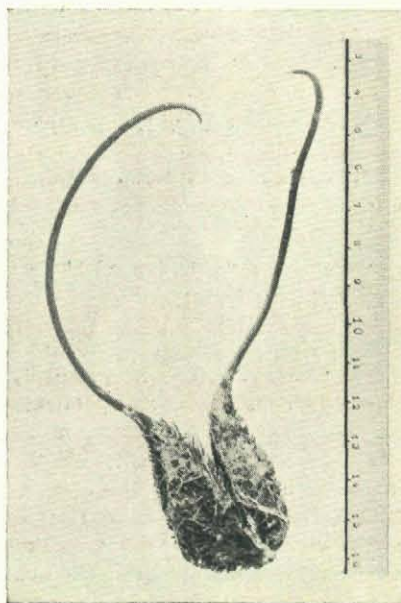

Foto C. Mulder.

Opengesprongen vrucht van
Proboscidea.